

EDİTÖRDEN

Kıymetli Okurlarımız,

2022 senesinin dördüncü ve son sayısı olan 57. sayımızla yeniden karşınızdayız. Bu sayıda, aile araştırmalarında ‘hane’ kavramı, aile eğitimi üzerine yazılmış tezler, sosyal kalkınma ve sosyal hizmet ilişkisi, sosyal yardım ve hizmetlerin dijital dönüşümü, yaşlanma ve erişilebilirlik, anne ve bebek iletişimde ninniler, boşanma olgusu gibi konulara dair yapılan çalışmalar yer alıyor. Bu çalışmaları, politika yapıcılara, sahadaki uygulayıcılara, alana ve alanyazına yapacağı katkılar açısından önemsedığımızı belirtmek istiyoruz.

Bu sayımızda 7 çalışmaya yer veriyoruz.

İlk çalışma Dursun AYAN ve Leyla AKSU KILIÇ tarafından kaleme alınan “*Osmanlı Tahrirlerinden Modern Aile Araştırmalarına “Hane” Kavramı Üzerine Notlar*” isimli makaledir. Bu çalışmada, tarihi süreç içinde Osmanlı’da nüfus, tapu ve vergi kayıtlarında görülen hane kavramının Türkiye Cumhuriyeti döneminde de nüfus ve aile araştırmalarında kendini “nasıl” gösterdiği üzerinde durulmaktadır. Bir mesken biriminin adı olan hane, Osmanlı vilayetlerinde tapu, nüfus, vergi ve askerlik kayıt defterlerindeki evdir. Alınacak vergi miktarı ve asker sayısı hane üzerinden belirlenmekte ve kayıtlar erkekler üzerinden tutulmaktadır. Hanede yaşayanlara “hanehalkı” denilmektedir. Bu yönüyle hane aynı zamanda döneminin bir sosyal politika ve maliye kavramıdır. Osmanlı araştırmacıları bu kayıtlardan faydalanarak bir hanede kaç kişinin yaşadığını ortalama olarak belirlemek istemişlerdir. Çünkü Osmanlı aile araştırmaları açısından önemli bir bilgi olan “bir yerleşimin nüfusunu öğrenmek” mümkün olacaktır. Bu çalışmada Osmanlı’dan günümüze “hane” kavramının kayıtlardaki izleri takip edilerek hem sosyolojik hem de tarihî analizi yapılmaya çalışılmaktadır.

“Yaşlı Bireyler İçin Geleneksel Yapıların Erişilebilirlik Değeri Üzerine Bir İnceleme: Malatya Beşkonaklar Evi” isimli Meryem AKÇA ve Nihal Arda AKYILDIZ tarafından yapılan çalışma derginin ikinci makalesidir. Çalışmada kentlerin geleneksel yerleşim alanlarındaki erişilebilirlik düzeyi yanında hareket kısıtlılığına sahip yaşlı kent kullanıcılarının karşılaştığı sorunlara yer verilmektedir. Bu bağlamda konunun irdelenmesi için seçilen Malatya ilinde yer alan Beşkonaklar Evi ve çevresinin erişilebilirlik standartlarını ne oranda karşıladığı incelenmekte ve yerinde yapılan analizlerle erişilebilirlik konusunun yaşlı kent kullanıcıları için önemine dikkat çekilmektedir. Buna göre erişilebilirlik uygulamalarında kentteki her bölge gibi geleneksel yerleşim alanlarında da dikkate alınması gerekmektedir. Geleneksel yapılarla ilgili restorasyon, yenileme ve alan düzenleme çalışmalarında erişilebilirlik standartlarının daha fazla dikkate alınması ve bu konudaki bilimsel çalışmaların da sayıca artırılması beklenmektedir. Yaşlı veya yaş almakta olan kent kullanıcıları, kentteki tüm mekânsal alanlara erişim, sosyal hayata aktif ve sorunsuz katılım gibi önemli hakları talep etmektedir. Bunun için nüfusun önemli bir bölümünü teşkil eden yaşlı, hareket kısıtlılığına sahip bireyler için sunulması beklenen erişilebilirlik hizmetlerinin, geleneksel yerleşim alanları için de yürütülmesi ve devamlılığının sağlanması bu anlamda büyük önem taşımaktadır. Geleneksel yapılarda, yaşlı ve hareket kısıtlılığına sahip olan bireylerin hayatını kolaylaştıracak alternatif çözüm önerilerinin ortaya konması gerekmektedir. Bu anlamda erişilebilirlik standartlarına bağlı revizyonların hayata geçirilmesi durumunda, bütün kent kullanıcıları için daha sürdürülebilir sosyo-kültürel yaşamın eşit, adil ve sağlıklı olarak sağlanması da mümkün olacaktır.

Derginin üçüncü makalesi “Kırsal Alanlarda Sosyal Kalkınma ve Sosyal Hizmet İlişkisi” ismiyle Deniz YÜKSEL tarafından yapılan çalışmadır. Bu çalışmada sosyal hizmet ile sosyal kalkınma arasındaki ilişki ele alınmakta ve kırsal alanda çalışan sosyal çalışmacıların kırsal kalkınmadaki rolleri ortaya konmaktadır. Bu çerçevede kalkınmanın sosyal boyutuna odaklanarak kavramsal açıklamalar yapılmış ve kırsal kalkınmayı tarihsel bağlamında incelemek için Türkiye’deki kırsal politikaların gelişim seyri incelenmiştir. Sosyal hizmet uygulamalarının aktif katılımı desteklemesi ve güçlendirme yaklaşımını içermesi mesleğin kırsal alanda sosyal kalkınmanın hayata geçirilmesine aracılık eden yönünü oluşturmaktadır. Benzer şekilde, sosyal kalkınma esaslı bir kırsal sosyal hizmet uygulaması katılımcılık esaslı, sosyal adaleti gözeten ve yerel kültüre uyumlu bir anlayışı kapsamaktadır. Bu bağlamda, kırsal alanlarda refah artırıcı programlara ulaşamamanın yoksunluklar bağlamında ele alınmasının ve kırsal kalkınmanın bütüncül değerlendirilmesinin gerekli olduğu değerlendirilmektedir.

Dördüncü çalışma Emine ARSLAN KILIÇOĞLU, Neriman ARAL, Burçin AYSU ve Figen GÜRSOY tarafından kaleme alınan “*Annelerin Ninnileri Kullanma Durumlarının İncelenmesi*” isimli makaledir. Bu çalışmada annelerin ninnileri kullanma durumlarının çocuk gelişimi ve kültürel bağlamda incelenmesi konu edilmektedir. Araştırma sonucunda annelerin ninniye çeşitli şekillerde tanımladıkları, ninnilerin anne ve çocuk arasında güvenli bağlanmaya katkısının olduğunu, çocuklarını sakinleştirdiğini, duygusal ve zihinsel gelişimi desteklediğini, uykuya geçişi kolaylaştırdığını, kültürel aktarımın gerçekleşmesine katkısının olduğunu, ninnileri çoğunlukla kendi annesinden öğrendiğini belirtmişlerdir. Anneler, çocuklarına ninni seçerken sözcüklerin anlamlarına, çocuğa göre olup olmadığına, çocuğuna duygusal ve ruhsal olarak iyi gelmesine, çocuğunun yaşına uygun olup olmamasına dikkat ettiklerini, ninni söylerken ise ses tonunun duruma göre değiştiğini, ninninin ritmine dikkat ettiğini ve anıları hatırladığını ifade etmiştir. Anneler ninnileri uykuya hazırlıkta, çocuğundaki saldırganlığı kontrol etmek ve sevgisini göstermek istediğinde söylediğini ifade etmiştir. Araştırmadan elde edilen bulgular doğrultusunda çocukların sağlığı ve gelişiminde etkin rol oynayan çocuk gelişimcilerin gerek ailelere verdikleri doğum öncesi veya doğum sonrası danışmanlıklarda gerekse müdahale programlarında ninnilere daha fazla yer vermesi, annelerin bu konuda bilgilendirilmesi, ninni söylemenin uzun dönemli etkisine yönelik çalışmaların yapılması getirilen öneriler arasındadır.

Özge Sanem ÖZATEŞ GELMEZ tarafından kaleme alınan “*Dijital Refah Devletlerinin İnsan Hakları ve Sosyal Adalet Bağlamında Değerlendirilmesi: Sosyal Yardım ve Hizmetlerin Dijital Dönüşümünde Ortaya Çıkan Etik Meseleler*” isimli çalışma derginin beşinci makalesidir. Çalışmada dijital refah devletlerinin sosyal koruma sistemlerince planlanıp uygulanan sosyal yardım ve hizmetlerin dijitalleştirilmesinin ortaya çıkardığı sonuçlar, insan hakları bağlamında ele alınmaktadır. Bu çerçevede dijital refah devletlerinin ayırt edici özelliklerine değinildikten sonra, sosyal yardım ve hizmetlerin dijitalleşme ihtiyacının dayandırdığı avantajlar ile bu değişime içkin kılınmış olan finansal hedeflerin görünür kılınmasına çalışılmaktadır. Böylece günümüz refah devletlerinde sunulan sosyal yardım ve hizmetlerde yaşanan dijitalleşme ile insan haklarının korunması ve sosyal adaletin sağlanması idealinin çağın gereklerine uygun bir yenilikle sürdürülmesine mi yoksa finansal hizmet sağlayıcısı kurumların sağladıkları yararın artırılmasına mı hizmet edildiği sorusuna yanıt aranmaya çalışılmaktadır.

Derginin altıncı makalesi “*Aile Mahkemelerinde Görev Yapan Sosyal Çalışmacıların Boşanma Olgusuna İlişkin Düşünceleri Üzerine Nitel Bir Araştırma*” ismiyle Tuğba YÜCE ve Ömer Miraç YAMAN tarafından kaleme

alınan çalışmadır. Çalışmada, yaptıkları işin içeriği gereği sürekli olarak boşanma olgusunu deneyimlemekte olan veya deneyimlemiş ailelerle çalışan ve aile mahkemelerinde görev yapan sosyal çalışmacıların, çalışma sürecinde edindikleri deneyimler çerçevesinde boşanma olgusuna ilişkin düşüncelerini, görüş ve önerilerini ortaya koymak amaçlanmaktadır. Buna göre sosyal çalışmacıların boşanma algılarına değinildikten sonra boşanmaların azalması için çiftlerin evliliğine ilişkin olumsuz müdahalelerden kaçınmalarının, birlikteliğin her döneminde çiftlerin profesyonel destek almalarının ve topluma yönelik bilinçlendirme çalışmaları yapılmasının önemli olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Araştırma sonuçlarıyla ilişkili olarak; aile ve evlilik kurumunun sağlıklı bir yapıya kavuşması ve olumlu bir gidişat sergilemesi için öneriler geliştirilmiştir.

Derginin son makalesi Nursena ÖZTÜRK ve Hanifi PARLAR tarafından yapılan “*Türkiye’de Aile Eğitimi Alanında Yazılmış Lisansüstü Tezlerin İçerik Analizi Yöntemiyle İncelenmesi*” isimli çalışmadır. Bu çalışmada Türkiye’de aile eğitimi alanında yazılmış olan lisansüstü tezler inceleme konusu edilmektedir. Yapılan analizler sonucunda: İlk olarak en çok lisansüstü tezin eğitim bilimleri enstitüsünde hazırlandığı, ikinci olarak cinsiyet dağılımına bakıldığında en çok kadın yazarların bu konuda tez yayımladığı, üçüncü olarak tezlerin ağırlıklı olarak doçent doktor unvanına sahip bilim insanları danışmanlığında hazırlandığı, dördüncü olarak tezlerin en çok Eskişehir ve Ankara illerindeki üniversitelerde okuyan öğrenciler tarafından yazıldığı ve son olarak tezlerin en çok özel eğitim anabilim dalında gerçekleştiği görülmüştür. Aile danışmanlığı ve eğitiminin ülkemizde henüz 40 yıllık bir geçmişe sahip olması sebebiyle yapılan çalışmaların günümüze kadar en çok problem yaşanan alanlarda olduğu görülmüştür. Bunun yanı sıra, son dönemlerde aile kavramının çeşitlenmeye ve genişlemeye başlamasıyla birlikte bu ailelere gereken desteği sağlamak ve yardım etmek amacıyla bazı üniversitelerde yüksek lisans programı olarak okutulması alanın daha sistemli ve bilimsel bir geleceğe sahip olduğunu göstermektedir.

Çalışmaların faydalı olması temennisiyle iyi okumalar, selamlar...

Doç. Dr. Olgun GÜNDÜZ
Editör